

SÍKVIDÉKI, TUSKÓZATLAN VÁGÁSTERÜLETEK FELÚJÍTÁSA A GEMENCI EVAG TERÜLETÉN

SZOTÁK FERENC

Kifogástalan talaj-előkészítés nélkül nem lehet eredményes erdőfelújítást végrehajtani. Síkjellegű területen a teljes talaj-előkészítésnél nincsen célravezetőbb módszer. Ennek azonban igen nagy akadálya van: a visszamaradt tuskók-gyökerek tömege. Az ERTI „A VI. ötéves terv javasolt erdőművelési géprendszere” (1981) c. kiadványában („piros füzetek”) a tuskózás-mélyforgatás melletti talaj-előkészítésre nem ajánl szakmailag elfogadható módszert (géprendszert).

A Gemenci EVAG-ban hosszú évek, 1978 óta sikerrel és kiterjedten alkalmazzuk a tuskózás nélküli teljes talajművelési módszert, melyet a következőkben részletesen ismertetek.

Előkészítés

A vágásterület átadása:

Kitermelt és számbavett fa kiszállítása az erdőrésztlet területéről. Vastag feküfák, levágott ikerhármass stb. tuskók eltávolítása. Cserjeszint vastag (5 cm fölötti) egyedeinek kiirtása. Tuskómagasság 20 cm-ig. Végzi a fahasználati üzemág.

Megjegyzés: erdőművelési szempontból nagyon hátrányos az a hosszúfás módszer, amely az erdőrésztlet területén alakítja ki a munkapadokat, ha a termelés-kiszállítás aszinkronban van (és mikor nincs?!). Emiatt nem válik lehetővé a folyamatos erdőművelési munka (talaj-előkészítés), miközben a vágástéri növények feltörnek és megerősödnek.

Vágástakarítás

A kézi — hagyományos — módszer jól ismert, a gépi módszer a vágáshulladék összetolását jelenti 3—4 m széles pásztákba. Korábban GVT—320, ma GVT—250 jelű erőgépre mellősi függesztett adapterrel végezzük. Lényege: 40 cm-enként erős rugók ellenében tuskóról felemelkedő, gerendelyen levő „fésűfogak”, amelyek szinte összeseprik a vágáshulladékot. Teljesítmény: 2—4 ha/műszak. Végzi a fahasználat (fakitermelő brigád LKT-ja kieső időben vagy túlmunkában), az erdőművelés DT-vel, MTZ-vel.

Megjegyzés: Az ilyen formában tárolt hulladék az erdőrésztlet határait követve némi védelmet is nyújt a vadkárosítással szemben. Égetés ajánlott. Hullámtéren a hulladéktömeget huzallal tuskókhoz kell rögzíteni, hogy az árvíz ne tudja szétteríteni, vagy alkalmatlan helyre összehordani. A hulladék felaprítása és hasznosítása a közeljövő megoldandó feladata.

Talaj-előkészítés

Vágástörés, talajforgatás:

Teljes talajforgatás 20—30 cm mélyen *NARDI 6HDR* vontatott kéttagú nehéz-tárcsával. Munkaszélesség: 150 cm. Teljesítmény 1—2 ha/műszak (kétszeri meüetben). Munkamélység fokozatmentesen állítható. A tárcsatagokon 3—3 db csipkés acéltárcsa van, tuskókon — erős rugó ellenében felemelkedve — meghibásodás nélkül átgördül. Erőgépek: *DT*, *T—150K*, *Zetor Chrystal* stb.

Megjegyzés: a *NARDI* nehéztárcsa az egész technológia vezérgépe. Kifogástalan munkát végez: a kritikus első évig a gyomosodás csak kezdődő stádiumban van. Hátránya, hogy önsúlya miatt (2350 kp) vontatással állítható át, vagy fel-, leterheléshez két rakodógép kell (munkahelyzetben pótsúlyozható is!).

Talajporhanyítás:

Simítóval, bármely, éllel rendelkező, házilagos gyártmány jó. (Legjobban megfelel a fektetett I-tartóból készült, téglalap alakúra kialakított, vontatott szerkezet.) *GRT—8* rugós tárcsával, az egyirányú tárcsától abban különbözik, hogy minden tárcsalapja teleszkóp ellenében felemelkedve, a tuskókon meghibásodás nélkül átgördül. Erőgépek: *DT*, *MTZ* stb.

Megjegyzés: közvetlenül az erdősítés előtt végzendő! (Szétfagyott forgatás után simítóval, friss vagy rögzösen maradt forgatás után *GRT—8*-cal.)

Altalajlazítás:

Feladata a talajszerkezet javítása. Munkaeszköze az *E—TM—2*. Erőgépe a *DT*, *Zetor Chrystal*, *T—150K*, *DUTRA*, *T—100*.

Megjegyzés: egyúttal sorkijelölést is végzünk vele, illetve gyökérszaggatást az ültetőgép alá.

Erdősítés

Nagy csemetével:

Nálunk géppel fűrt gödörbe ültetünk. A *GF—600* gödörfúrót átalakítottuk: gödörszélesség 40 cm, mélység 80 cm. A mélység a fontosabb, de ezzel a teljesítmény is megkészszerződik (800—1200 db/műszak) és kevesebb a meghibásodás! Maga az ültetés kézzel történik. Sortávolság 280 cm vagy afölött.

Apró csemetével:

A kétszeri (oda-vissza) altalajlazítás után jól használható az *EÜ—1* csemeteültető gép. Ez a technológia általánosan ismert. Sortávolság: 240 cm-ig.

Megjegyzés: Ha valamilyen oknál fogva az eredmény 50% alá kerül, célszerű a talaj-előkészítéstől kezdve újraismétetni. Nincs reménytelenebb dolog, mint évekig pótolgatva felújítási hátralékba csúszni! Ezért praktikus, ha nagyobb csemeteszámmal dolgozunk a szokásosnál. Pótlásként a burkolt gyökérzetű csemetét javasoljuk.

Ápolás

Sorközi ápolás, 3—4-szer:

Munkagép a *GRT—8*. Erőgép a *DT*, *MTZ* stb. Munkaszélesség 180 cm. A tárcsa nagyon jó munkát végez — kárt nem csinál —, ha időben elkezdjük az ápolást. Ha adottak ennek a feltételei, a nagy teljesítmény miatt (4—6 ha/műszak) kevés géppel is eleget lehet tenni a szakmai követelményeknek.

Sorápolás:

Kézi kapálás, sarlózás 1—2-szer, vegyszeres ápolás 1—2-szer. A kézi munkaerő-kapacitás — sajnos — ma már minimális. Ezért a kézi munka felhasználásának a szükségszerű sorrendje: kiscsemete első kivitel és új pótlás 2-szer, kiscsemete második nyaras 1-szer, nagycsemete első kivitel és új pótlás ázott gödörben 1-szer, majd ugyanez fűrt gödörben 1-szer.

A vegyszeres ápolás legfontosabb jellemzője, hogy mechanikai talajművelés nélkül keveset ér. Az elvégzett munka gyakran nincs arányban az eredménnyel.

Nyesés, felnyesés:

Célravezető minél előbb megkezdeni, hogy a sorközi gépi ápolást, s a majdani első nevelővágást elősegítsük.

Befejezett erdősítés ápolása

A gépi sorközi tárcsázást (GRT—8) évente kétszer indokolt elvégezni az első tisztításig — élve a költségtérítés lehetőségével. Jelentősen megkönnyítjük az első nevelővágást.

*

Az ismertetett — és a munkamódszert kialakító — gépeknek figyelemre méltó előnyük van: üzembiztosak, olcsók, hozzáférhetőek, géprendszert alkotnak és a jelenlegi erdőgazdasági erőgépparkhoz csatlakoztathatók. A közölt módszer (mint minden más) annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle. Pontosabban annyit sem, ha valamelyik fázisa kimaradt, rosszul vagy késve végezték el. Elvi kérdés, ezért ki kell mondani: az erdőművelésben sem lehet félmunkát végezni! Ennek érvényt is kell végre szerezniük!

Gazdaságunk valamennyi ártéri erdészeti felszerelte az itt leírt géprendszerral a következő kronologikus sorrendben: Erőgépek folyamatosan. GF—600 1970-től folyamatosan, 2—4 db erdészetenként. 1975-től E—TM—2 egy db erdészetenként. 1978-ban NARDI—6HDR szintén 1—1 db (olasz import, 183 mFt/db), GRT—9 2 db erdészetenként (saját gyártmány, 45 mFt/db). 1980-ban GVT—320 1 db erdészetenként (KAPOSGÉP — Csesztreg, 30 mFt/db). 1981-ben GRT—8 továbbfejlesztés, saját gyártmány (56 mFt/db), GVT—250/L LKT-re, GVT—250/D DT-re GVT—250/M MTZ-re.

A folyamatgépesítés nyomán ártéri erdészeteinkben az erdőfelújítások eredményessége fokozatosan javult, ezt a táblázat jól szemlélteti (tényszámok öt ártéri erdészetenknél):

Év	Talaj-előkészítés alapterület (ha)	Erdősítés (ha) első kivitel	Ápolás (ha) alap- terület	Ágazati eredmény (mFt)	Erdősítési hátralék (ha)
1976.	384	329	2541	—5851	151
1977.	360	357	2265	— 865	60
1978.	395	419	2454	— 588	30
1979.	338	382	2335	+ 150	32
1980.	350	355	1423	+5082	28

Az adatok — hozzá kell tennem — nem „sterilek”. Az ismertetett technológia 1978 tavasza óta meghatározóvá vált, ezért a táblázat számsorai tendenciában jól érzékeltetik a pozitív változást.